

7. Romualdi festum celebratur Februarii die 7, qui dies est ejus translationis ex Æsino oppido in urbem Fabrianum, quæ sita est in marcha Auchonitana. Hæc translatio contigit anno 1481 tempore Petri Delphini generalis, qui de ea agit in quadam inedita epistola ad Benedictum abbatem Sancti Michaelis apud Muranum: « De corpore sanctissimi Romualdi, quod initio generalatus mei a tribus monachis nostris ex antiquissimo Vallis Castri sarcophago furto sublatum, atque ad Esinum oppidum translatum fuerat, postmodumque jussu pontificis Fabrianensibus restitutum, ex memorato cive multa te didicisse non dubito: idque in primis, ubi scili-

cet residere habeat ac servari, Fabrianine in monasterio Sancti Blasii, ubi nunc est, an in Vallis Castri cœnobia, ubi prius jacuerat. Ego quidem certis rationibus expedire judicavi ut Fabriani remaneret. Nam et tutius in urbe servari posse certum est, ne iterum subriperetur, et Fabrianenses multa se in honore sacrarum reliquiarum, si ibidem relinquerentur, facturos sponderant. Itaque cognito ex revelatione Fabrianensium, negotium istud cardinali Sancti Georgii, legato agri Piceni, a summo pontifice fuisse injunctum, necessarium duxi Maceratæ illum convenire, etc. Ex Ancona die 16 Maii 1481. » Hæc in antecessum satis.

VITA SANCTI ROMUALDI ABBATIS

AUCTORE S. PETRO DAMIANI.

(Vide inter Opera S. Petri Damiani, infra, Patrologiæ tom. CXLIV, sub finem.)

FRAGMENTUM

EXPOSITIONIS PSALMI LXVIII

QUÆ TRIBUITUR DIVO ROMUALDO.

(Annal. Camaldul, I, 237, ex membrana sæculi XI monasterii Sancti Michaelis de Muriano.)

*Extraneus factus sum fratribus meis, et peregrinus
filiis matris meæ.*

Vox Christi. Judæos hic appellat fratres qui erant ei sanguinis vicinitate conjuncti; quibus extraneus factus est, quando ei credere noluerunt; nam cum ipse esset de semine Abraham, secundum carnem, illi, malis operibus addicti, a patriarchæ sunt origine segregati, sicut ait in Evangelio: *Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ fecistis.* Adjecit: « Et hospes filiis matris meæ. » Hospitem dicamus quemlibet, domum nostram adeptus [ad tempus] habitantem, qui non nomine consanguinitatis, sed tanquam peregrinus, excipitur. Matrem vero suam Synagogam dicit de qua ortus est, dum Judæa gente nasci dignatus est.

*Quoniam zelus domus tuæ cœdidit me, et opprobria
exprobrantium tibi cœdiderunt super me.*

Vox Christi. Quia fecerunt eam speluncam latronum. Exprobrantium enim injuriam super eum projecerunt, cum eum et Samaritanum et dæmonium habentem vocarent, et illud: *Si Filius Dei es, descende de cruce,* etc. Comedebat eum zelus domus Dei, quando, funiculo facto, cathedras vendentium columbas et nummulariorum mensas evertit, docens aliud esse templum sanctum, aliud negotiationis officium. Sed istud zelum qui fuerit consecutum potenter adjungitur: *Et opprobria exprobrantium tibi cœdiderunt super me.* Nam postquam, indigni, salutaribus monitis increpabantur, opprobria supra eum, quasi conferta tela, miserunt, ut pro admonitio-

nibus sanctis vicissitudinem redderent jurgiorum, *Et operui in jejunio animam meam, et factum est in opprobria mihi.*

Opprobrium ei inferre conabatur, cum tentans eum Satana dicebat: *Dic ut lapides isti panes fiant.* *Jejunium* dicimus quoties a cibis carnalibus abstinemus, nec esuriam nostram aliqua comestione satiamus. Ad quam similitudinem jejunasse dicit Dominus Christus, quia hominum fidem, quam valde esuriebat, minime poterat invenire. *Operui*, dixit, *animam*, quasi aliquo pallio tristitiæ circumdedit. Sequitur: *Et factum est mihi in opprobrium.* Semper boni malis opprobrio sunt, quia minime eorum sceleribus acquiescunt, dum illis studio sui detrahunt, quibus nulla societate junguntur. Testantur enim ista opprobria alapas, flagella, consputa quæ Dominus Salvator ab insana plebe perpressus est.

*Et posui vestimentam meum cilicium, et factus sum
illis in parabolam.*

Vox Christi. In sacco luctus ostenditur vel fletus, quo in morte Lazari usus est; in parabola factus est Judæis, cum eo flente dicerent: *Ecce quomodo amabat eum; alii vero: Non poterat hic qui aperuit oculos cæci nati facere ut hic non moreretur.* Per *cilicium* tristitia significatur, et lacrymæ quas Dominus, humani generis inbecillitate permotus, suscitaturus Lazarum flevit; nusquam enim legitur Dominum usum fuisse cilicio. Factus est quoque Judæis in parabola quando per similitudines quasdam carnalem populum docere videbatur, sicut in

Evangelio legitur : *Dixit Dominus parabolam ad turbam*; et in alio psalmo : *Aperiam in parabolis os meum*. Parabola est enim natura discrepantium rerum, sub aliqua similitudine, facta comparatio, more providentiæ suæ, ut qui cœlestia capere non poterant, per terrenas similitudines audita percipere potuissent.

Adversum me loquebantur qui sedebant in porta, et in me psallebant qui bibebant vinum.

In illis scilicet, quia, habentes clavem scientiæ, neque introibant neque alios introire pertinebant, Scribæ et Pharisei, qui discernebant causas cum sedebant in publico iudicio; *et in me psallebant qui bibebant vinum*, repleti enim vino iniquitatis. Qualiter eum interlicerent concinnabant; stulte enim psallentium, audi qualiter doceat vos : *Psallite, inquit, sapienter*. Vel ebrii erant de vino, quando operiebant caput ejus, et dicebant : *Prophetiza nobis, Christe, quis est qui te percussit*. In portis sedent qui conventibus hominum, sedula curiositate, miscentur. Dicit enim passionem suam genti Judaicæ fuisse fabulam, ut nullus exciperetur qui a tali collocatione redderetur alienus. De opprobriis ac conviciis Judæorum hactenus locutus. Nunc, quantum mihi videtur, de fidelibus dicit : *Et in me psallebant qui bibebant vinum*. In Dominum psallant qui actione probabili diriguntur, et operibus reddunt quæ monitis cœlestia mandata suscipiunt.

Ego vero orationem meam ad te, Domine; tempus beneplaciti, Deus.

Vox Christi ad Patrem. Non enim vincor his passionibus, quia tecum sum in oratione; *ego vero orationem meam ad te, Domine*. Judæis mihi male dicentibus : *crucifige, crucifige eum*; ego pro eis orans loquebar : *Pater, ignosce eis. Non enim sciunt quid faciunt*. Tempus placendi, Dominus. *Hic est Filius, Filius meus in quo mihi complacui*. Venit ad tertium caput, ubi contra maledicta Judæorum orationis suæ posuit sanctitatem cœlestis Doctor, insinuans jurgiis hominum non inflammatis rixis, sed piis orationibus obviandum. Videamusque nunc, quod sit *tempus beneplaciti*. Illud tempus est *beneplaciti*, quando, incarnationis suæ beneficio, periclitantem mundum imminenti liberavit exitio. Hoc tempus est *beneplaciti*, de quo et Apostolus ait : *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*

In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me, in veritate salutis tuæ.

Ut post veram mortem resurrectionis veritas approbetur. Non enim parva misericordia fuit, quæ tam ingenti ad peccatum superavit (sic). Multitudo quidem fuit delicti, sed multo numerosior misericordia illa quæ vicit, cum, memorato tempore misericordiæ quæ passionis salutem mundo præstitit, consequens fuit ut et resurrectionem sibi venire precaretur, quam in veritate pollicitus fuerat per prophetas. Precatur ergo Patrem non natura deitatis, quæ ejusdem peræqualis est, sed infirmitas assumpta hominis, in qua minor est Patri.

A Eripe me de luto, ut non infigar; libera me ab his qui oderunt me, et de profundis aquarum.

Aperte hæc de Judæis, qui eum nunc quam dilexerunt (sic) dicit : *Et de profundis aquarum*. Demus operam ut hisdem verbis et nos Dominum rogemus, quibus Caput nostrum exorasse cognoscimus. Hoc plane subtiliter perscrutandum est quare superius infixio limo dixerit et hic ne in ipso hæerere possit exorat. Infixus utique limo fuit, quum suscepta carnis infirmitate tenebatur; unde etiam mortem crucis accepit. Hic autem competenter exposcit ut anima ejus a desideriiis luteis, id est hujus mundi cupiditatibus, reddatur aliena, quod bene suscipitur a parte membrorum, qua ille luto inhæerere non poterat qui peccati maculam non habebat. *Libera me ex odientibus me*, istud ad Judaicum populum manifestum est pertinere. Quare, surgente Christo, eorum odia frustrata vanuerunt; nam quod dixit : *De profundis aquarum*, ad populum ipsum non est dubium pertinere, quia profundus erat malignitate consilii, et seditionibus turbulentus.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum.

Vox Christi in id quod homo est. Hæc passionibus tempestas non eum in profunditate abyssi retineat infernalis. *Neque absorbeat me profundum*, in quo, dum per mortem descendit, non devoretur ab eis; *neque urgeat super me puteus os suum*, aditus C inferni, sive diabolus. Rogat enim ne mergatur a fluctibus, id est a sæculi istius tempestate sævisima, quæ in modum maris animas sorbuit, quando eas vitio pravitatis involverat; ait enim : *Neque absorbeat me profundum*. Profundum utique peccatum est, quod voracitate quadam deglutit animas impiorum, ut ad pœnitentiam redire nequeant qui de actuum suorum iniquitate desperant. *Neque urgeat super me puteus os suum*. Puteus enim est terræ altius excavata profunditas; in quo, per allegoriam, vere incidunt peccatores, quando se a vitiosa voluntate non abstrahunt; urgetque super eos os suum concludere, cum usque ad mortis suæ tempus in pessima voluntate persistunt.

Exaudi me, Domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.

Vox Christi ad Patrem pro parte carnis. Hæc, secundum infirmitatem humanam postulat, dicens : Quia alios mea passione redemisti, me præcurrente misericordia contemplare. Dicit enim : *Exaudi me, Domine*; causamque quare exaudiatur adjungit, non quia meretur humanitas, sed *quia misericordia Domini est benigna* semperque ad benefaciendum parata, cum tamen pie petitur, et ei purissime supplicatur. Et, ut ipsam benignitatem pius doctor exponeret, adjecit : *Secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me*. Ad ipsam semper reddit (sic) quam debilibus sit patrona, cui omnia peccata cedunt, quamvis numerosissima comprobentur.